

langen tijd geleden gestorven en zonder kist begraven was.

Haar toorn vertoende zich daarin dat zij trachtte den kapitein te doden door rheumatiek in de beenen; daarom had hij om zijn leven te behouden, de kist laten maken, en stuurde die om naast haar graf begraven te worden.

Een korten tijd tevoren verkreeg ik de verlossing van twee zijner broeders, die hij vastgebonden had, en die hij vergift wou ingeven, omdat zij naar zijn zeggen bezig waren hem te betoveren en trachten hem te doden.

Zoo zijn de dwaasheden des heidendoma. Wel leeft het in de schaduw des doods. Bidden wij de Heere dat Hij het licht doe opgaan.

DE KAT VAN DANTE.

De grooter Italiaansche dichter Dante had eens een zeer langen redetwist met vriend Cecco d'Ascoli, over de vraag wat sterker was, natuur of kunst. D'Ascoli hield vol, dat de natuur het krachtigst was, Dante daartegen geloofde, dat de natuur geheel door gewoonte of door kunst kan veranderd en ten onder gebracht worden.

„Ik kan u daarvan een voorbeeld geven,” sprak hij, „namelijk mijn kat. Ik heb dat dier geleerd — 't heeft lang geduurd — de kaars vast te houden als ik het avondeten gebruik of bij avond sit te lezen; en zeker strijdt zulk een werk tegen de natuur van de kat.”

„Dit moet ik toch eens zien!” riep Cecco, en nog denzelfden avond begaf hij zich naar Dante. Hij vond den dokter in een kamer gezeten met een boek in de hand. Poos zat op een tafel en hield bedaard een brandende kaars tusschen de vooptooten.

D'Ascoli zag het een oogenblik aan. Toen haalde hij behendig onder zijn mantel een doos te voorschijn, deed er 't dekfel af en — meteen sprongen er vier muizen over de tafel. Op 't zelfde oogenblik viel de kaars neer, want de poes had niet zoodra de muizen bespeurd of ze vergat haar plicht om tot kandelelaar te dienen, sprong de muizen achterna en zat er weldra met groot genoegen een op te kluiwen, zonder er zich om te bekommeren, dat haar meester in 't donker zat.

Dante keek lang niet vriendelijk, toch moest hij bekennen, dat D'Ascoli gelijk had.

„Blijkt dus, dat de schoone dierentuin te Amsterdam wel terecht heet: *Natura Artis Magistra*, dat wil zeggen: De natuur is meer dan de kunst. (Ook blijkt, dat de Amsterdamers niet erg knap in 't Latijn zijn, want ze zeggen meestal: We gaan naar 't *Artis* en dat is juist niet zoo, daar zij de *natuur* gaan zien.)

Toch is er een kracht, die ook de natuur kan veranderen, vernieuwen. Weet gij wel, bij wien die te vinden is?

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

DEPOT (bij Batavia), 5 Juli 1894.

Hooggeleerde Heer!

Met verbazing las ik het schrijven van Ds. Adriane in de *Herant* van 27 Mei jl., waarin Z.W.Erw. de vraag doet, waarom niet voor Europeanen en inlanders *alleen* in het Maleisch godsdiensttoefening kunnen worden gehouden, zoodat geen Nederlanders meer bij de bediening des Woords zou worden gehoord. Ik meende in de *Herant* van 18 Februari jl. reeds vrij duidelijk te hebben gezegd: „Slechts zeer weinig inlanders zijn in staat eene Nederlandsche godsdiensttoefening te volgen en niet meer Europeanen kunnen de Maleische godsdiensttoefening begrijpen.”

Ook dacht mij, dat de daarop volgende zinsneden dit nog toelichten.

Evenwel — ik zie, dat ik niet duidelijk genoeg ben geweest, en althans, dat ik er niet in geslaagd ben om mijne overtuiging dat taalverschil hoofdoorzaak is van een splitsing der gemeente in twee deelen bij den heer A. in gang te doen vinden.

Integendeel, niet al te onduidelijk wordt mij verweten, dat ik de eigenlijke oorzaak zou hebben voorbijgezien.

Deze eigenlijke oorzaak zou dan natuurlijk weder de hoogmoed zijn, die „blanken” tegenover de „Javanen” gevoelen.

Na alles wat ik er vroeger over heb gezegd, zou ik zeker niet op den brief van Ds. A. antwoord hebben — niet omdat ik niet gaarne Z.W.Erw. te woord sta, doch omdat ik het een vrij onvruchtbare zaak acht, over onderwerpen als in zijn bedoeld schrijven behandeld, te spreken met personen, die blijkbaar niet alleen niet op de hoogte zijn van toestanden, doch die zich de bestaande toestanden zelfs geheel verkeerd voorstellen.

Dit is Ds. A. niet euveld te duiden: hij kan niet op de hoogte zijn der toestanden hier; wel echter meen ik Z.W.Erw. te mogen aanraden, voortaan niet alles te publiceren, wat hem verteld wordt over Indië, als hij zich niet eerst heeft overtuigd dat zijn zegelieden werkelijk in staat zijn om de toestanden te beoordeelen. Want hij vergete niet, ook hier „als eer teer,” en het smart de Indische Christenen niet weinig, nu rechtstreeks, dan zijdelings op onjuiste gronden van hoogmoed enz. te worden beticht. Eene onverdiende critiek verbittert licht en in casu sticht zij al zeer weinig nut.

M. i. ware het beter geweest, eene vraag als door Ds. A. werd gedaan, voor te leggen aan en te doen beantwoorden door Deputaten voor de zending.

Hanne uitspraak zou eene aanwijzing voor de bedieners des Woords in Indië kunnen zijn. Ds. A.'s brief, moet mijn antwoord kan daartoe strekken.

Dat ik ondanks deze overwegingen toch nog eens de pen over deze zaak ter hand neem, is eene deels omdat de redactie der *Herant* mij daartoe uitnodigde, anderdeels omdat ik niet gaarne Ds. A. in de waan zou zien blijven, dat zijne zegelieden de spijker op den kop sloegen.

Ofchoon Ds. A. mededeelt dat deze zegelieden „oud gasten” zijn, en dat een hunner drie jaren hier in de gemeente leefde, moet hem, te oordeelen naar de inlichtingen, die zij aan Ds. A. verstrekten, alle bevoegdheid tot mededeelingen worden onttogen.

Het is niet waar dat voor Europeanen en Javanen te zamen alleen in het Maleisch kan worden gepredikt.

Het is niet waar dat alle Europeanen eene Maleische godsdiensttoefening zouden kunnen volgen.

Het is niet waar dat de meeste Europeesche lidmaten der gemeente in het Maleisch gescremeerd zijn.

Het is niet waar dat de zucht om niet met Javanen zamen te zitten, de eigenlijke oorzaak is der splitsing.

Ik wil trachten de juistheid dezer uitspraken duidelijk te maken, ook voor hen, die niet meer dan oppervlakkig met Indië bekend zijn.

De Maleische taal is oorspronkelijk inheemsch in Malakka, in den Riouw-archipel en op Sumatra.

Dit Maleisch — verdeeld in twee hoofddeelen — is eene afgeronde taal, die volkomen voldeed, en grootendeels nog voldoet, aan de behoeften der Inlanders.

Doch die ook niet verder gaat dan die beperkte behoeften. Zij heeft woorden en uitdrukkingen voor het eenvoudige dorpsleven en voor alles wat met het aardich bestaan van de Maleier verband houdt.

De Islam heeft deze taal verrijkt met eenige Arabische woorden over abstracte begrippen, doch de gewone dorpsbewoner verstaat van die vreemde woorden slechts zeer weinig. De Maleier, die Christen wordt, moet tal van woorden tegelijk met de begrippen, die zij aanduiden, leeren kennen.

Dit Maleisch — oorspronkelijk dus slechts in een deel van den Archipel inheemsch — is door de zeevaarders van Malakka en Riouw over de kustplaatsen door den geheelen Archipel verspreid, en is, grootendeels ontleend aan de verschillende vormen, die in het Maleisch bestaan, de taal geworden, waarin vreemdelingen zich met de inheemsche bevolking der verschillende eilanden onderhouden. Natuurlijk ondervond deze taak daarbij den invloed zoolwel van de landtaal, op de plaats, waar zij werd gebruikt als van de taal des vreemden, die ze sprak.

In de kustplaatsen verstaat men nu onder Maleisch de lingua franca, die op deze wijze ontstond en die dus naast een kern van Maleische woorden tal van Soendaneesche, Javaansche en andere woorden in zich opnam. Iemand die op midden-Java Maleisch met zijn bediende heeft gesproken, treft in het Bataviaasch-Maleisch tal van woorden aan, die hem onbekend zijn enz.

Uit deze korte mededeeling blijkt reeds hoe Ds. A. dwaalde, toen hij vroeg: „of niet te Batavia en elders voor Europeanen en Inlanders samen in het Maleisch kan worden dienst gehouden”. Immers te Batavia en naastomtrek houdt de lingua franca onder de benaming Bataviaasch Maleisch de moedertaal der Inlanders verdrongen; doch overal elders op Java spreekt de bevolking de landtaal, Javaansch, Soendaneesch of Madoereesch. En evenzo is het op de Buitenbezittingen, met uitzondering van de Maleische landstreek. Doch het Maleisch, dat daar gesproken wordt, verschilt zeer veel van het Maleisch der kuststreek.

Batavia is de eenige plaats op Java waarvoor de vraag van Ds. A. dus zin zou kunnen hebben. Want wel wordt, naar ik meen, ook op andere kustplaatsen in het Maleisch gepredikt, doch de inboorlingen hooren dan het evangelie in eene taal, die niet de hunne is.

Maar voor Batavia zou dan de vraag toch zin kunnen hebben?

Theoretisch misschien ja, praktisch neen!

Ik wees er reeds op hoe abstracte begrippen moeten worden aangeduid door vreemde woorden. Worden, die in het dagelijksch leven nagenoeg nooit worden gehoord en die dan ook den Europeanen, die er zich niet bepaald op heeft toegelegd, onbekend zijn.

Doch er is nog meer.

De Inlandsche christen is over het algemeen een kind, dat met meek moet worden gevoed. De dienst des Woords moet voor hem zeer, zeer eenvoudig worden vervuld, zoo eenvoudig, dat men er zich op het kleinste dorp in Nederland geen voorstelling van kan maken.

Men moet hem toespreken in beelden aan zijn gedachtenhang ontleend en daardoor hem de hoofdwaarheden trachten duidelijk te maken. Na zal het wel geen betoog behoeven, dat het Europeesche deel der gemeente andere behoeften heeft en op die wijze niet zou worden opgebouwd en gesticht.

Ik hoop dat dit duidelijk is. Misschien heb ik er echter nog niet genoeg den nadruk opgelegd dat de overgrote meerderheid der Europeesche lidmaten zelfs zulk een eenvoudige Maleische preek niet kan verstaan.

Het klinkt vreemd, dat men als men langen tijd hier in Indië is geweest nog niet goed Maleisch kent. En toch is dit zoo.

De meeste Europeanen zijn ambtenaren, die, aan vele overplaatsingen onderhevig, nu eens hier, dan eens daar in den archipel zijn, en zo in zich verzamelen eenige kennis van verschillende talen, doch niet één taal goed leeren.

Voor al, omdat — n'en déplaise de zegelieden van Ds. A. — de Europeanen over het algemeen betrekkelijk weinig met Inlanders spreken.

Is men eenigen tijd in Frankrijk, dan moet men of men wil of niet Fransch leeren, anders komt men niet tot recht. Doch hier is het geheel anders. Met de kennis van hoogstens een paar honderd Maleische woorden kunnen de meesten gedurende hun geheele verblijf in Indië volstaan: want zaken en dienstbelangen worden met Europeanen behandeld.

Een eenigszins belangrijk gesprek houdt men weinig met een Inlander; men vindt over 't algemeen bij hem te weinig aanrakingspunten en men beschikt wederzijds vaak niet over een voldoende woordenkenne.

Om met een Inlander over iets anders dan het gewone dagelijksche leven te spreken, moet men zich bepaald moeite hebben gegeven om de taal en de vele daarbij benodigde vreemde woorden te leeren kennen. En daar nog slechts zeer weinig Europeanen zich bewust zijn van eene hoogere roeping tegenover de Inlanders, is het begrijpelijk, dat de meeste Europeanen — zelfs ook zij die hier geboren zijn — niet voldoende het Maleisch — of wat zich als zoodanig aandient — machtig zijn om bijvoorbeeld den Bijbel te verstaan of eene godsdiensttoefening te volgen.

Er zijn natuurlijk Europeanen, die veel met inlanders in aanraking moeten komen, doch dit zijn betrekkelijk weinigen en men vindt ze veel meer in de binnenlanden dan te Batavia.

En hier is nu alleen sprake van Batavia omdat de binnenlanden hunne eigen taal hebben.

Wat Ds. A.'s bronnen vermelden over het gescremeerd zijn in het Maleisch, is zuiver phantasie. Er is in de Gereformeerde Kerk alhier niet één lidmaat, die in het Maleisch gescremeerd werd, en slechts één, die bij zijne opleiding ook onderwijs in het Maleisch ontving en daarin eenige examens deed, zonder dat hij ook maar zou durven beweren, dat hij nu op de hoogte van het Maleisch is.

Het door mij medegedeelde feit, dat door Ds. A. wordt geciteerd, n.l. dat mijne echtgenoot en ik de Avondmaalsviering in het Maleisch bijwoonde, bevestigt dan ook slechts eenig en alleen in schijn de mededeelingen van Ds. A.'s oud-gasten.

Mijne vrouw had behoefte aan het Sacrament als zoodanig en daarom ging zij naar den Maleischen dienst. Zij heeft van dien dienst dan ook niets begrepen dan de Sacramentele voor-

den, omdat zij natuurlijk wist dat die bij de toereiking van brood en beker werden gebruikt. Ik heb dit feit dan ook alleen medegedeeld om te doen gevoelen hoe weinig van hoogmoed sprake is; men leidde er niet iets anders uit af.

Ik heb die quaestie van „hoogmoed” vroeger zoo uitvoerig behandeld, dat ik geen opgemaakt heb daar nu weder over te schrijven.

Zoeken de bronnen van Ds. A. daarin de oorzaak van de splitsing der gemeente in twee deelen, ik kan geen wiskundige formule samenstellen, waar mijne meening als resultaat in cijfers uitkomt. Alleen merk ik op, dat het werkelijk niet noodig is zulk eene grieuende aanklacht tegen de Indische Europeesche Christenen in te dienen, waar en taalverschil en verschil van geestelijke behoeften eene dergelijke splitsing noodig maken.

Men dwinge geen kunstmatige eenheid, waar natuurlijke afscheidingen bestaan!

Komt die eenheid geleidelijk, dan zal niemand zich daarover moer verheugen dan ik. Veel meer dan door taalkundig zal zij echter bevorderd worden, als Europeesche en Inlandsche Christenen leeren buiten het kerkgebouw in elkanders leef en leed te deelen — wat over het algemeen nog te weinig geschiedt, niet uit hoogmoed doch uit gebrek aan aanrakingspunten — en zóó meer en meer de bestaande hoogere eenheid wordt gevoeld.

Ik verwerp dus het denkbeeld van Ds. A. als onmogelijk en ongewenscht.

Ten overvloede vestig ik er nog de aandacht op, dat wij te deze opzichte in Gods Woord eene aanwijzing hebben, die wij door onze rede-neerust niet ter zijde mogen stellen. Ik bedoel het feit dat de Heilige Geest op den Pinksterdag aan de apostelen leerde het Evangelie te prediken „in hunne eigene talen” en dat, terwijl het meereendeel van het gehoor wel Grieksch of eene andere wereldtaal zal hebben verstaan. Men behoort als regel het Woord Gods in zijne eigene taal te hooren.

Europeanen en Inlanders in hunne eigen moedertaal.

Gedurende mijn tweejarig verblijf te Batavia — en dit geldt de slot opmerking van de redactie der *Herant* — is het enkele malen gebeurd dat Europeanen en Inlanders samen vergaderden (bij de Kerstfeestvieringen met de kinderen der gemeente en bij bidstonden). Bij die gelegenheden werden Maleisch en Nederlandsch afwisselend gebruikt.

Ter voorkoming van misverstand herhaal ik, wat ik reeds in de *Herant* van 18 Februari jl. schreef, dat ik met Europeanen hen bedoel, die een band des geloofs, ook met Inlanders en Chinezen, kunnen gevoelen. Voor de Europeanen, die zonder God of godsdienst leven — en deze zijn velen — is de Inlander over het algemeen niet veel meer dan een overgangsvorm tot een aap. Doch deze Europeanen komen niet in onze kerk.

Is Ds. A. door het bovenstaande niet voldaan, welnu ik hoop hem spoedig te Zeist de broederhand te komen drukken en mocht hij bij mijne terugkomst in het vaderland reeds naar Java zijn vertrokken, dan bid ik hem van ganser harte niet alleen eene voorspoedige reis, doch ook een rijk gezegend arbeid toe. Hij zal dan bij dien arbeid, naar ik vertrouw, beter dan door lange betoogen overtuigd worden van de juistheid van hetgeen ik schreef.

Met dankzegging voor de verleende plaatsruimte en met verzekering mijner bijzondere hoogachting, blijf ik gaarne

Uw Hoogel. dienste. dienaar,
IENBURG.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEFEN: Marmeloude en Geest, S. Datema, cand. — Alblasdorp B. E. Zwiers te Anjum. — Monfoort, B. Roorda, cand. te Kampen. — Andelen, H. Spoel, cand. te Kampen. — Hollandsche veld (cl. Meppel), N. Y. van Goo, cand. te Harlingen. — Nierzijl (gem. Grijskerk), H. Siersema te Burum. — Kollum B. D. Ringnalda te IJlst. — Nieuwendam, P. Lanting te Winsum. — Loosduinen, J. J. Berends te St. Anna-Parochie. — Stad aan 't Haringvliet, B. Huls te Nieuw-Amsterdam. — Ten Boer, M. Meijering te Scharster. — Boornbergum en Kortehemmen, N. J. van Goo, cand. te Harlingen. — Marum, R. Smieding, cand. te Rotterdam. — Geest, S. H. Groenewald, cand. te Bedum. — Nieuwolda, H. D. Drenth, cand. te Veendam. — Oldemark, S. Dwarshuis, cand. te Sneek.

AANGKOMEN: Woerden, Gunst te Rhooen. — Harlingen, B. H. J. Allaart te Deventer. — Marmeloude (Fr.), S. Datema, cand. te Sauwerd.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEFEN: Oosterlitsen, G. Th. Gerritsen te Peize e. a. — Loosdorp, P. van Binnendijk te Obergum en Ranum. — Almelo (cl. Deventer), J. A. Prima te Epe (cl. Harderwijk). — Hasselt (cl. Zwolle), A. H. de Klerk te Ridderkerk (cl. Dordt). — Tienhoven en Maarsveen (cl. Amersfoort), G. J. van Heusden te Maas-Bommel. — Blijham (cl. Winschoten), T. Cramer van Baumgarten te Veendam. — Kootwijk, G. Vellenga, cand. te Utrecht. — Langweer, R. Torenbeek te Marken. — Mijnsheerenland, P. Bokma te Brunnisse. — Boskoop, G. Lofcam te Rockanje. — Wierum en Nes, D. J. van Brummelen te Haskerhorn. — Heinoord e. a., A. van der Flier G. J. L. cand. te 's-Graveland. — 's-Graveland, W. L. Welter Jr. te Arnhem. — Geesteren, J. E. Meloen te Schure en Vlaak. — Kootwijk, G. Vellenga, cand. te Utrecht. — Rheden, O. Schrieke te Lemmer. — Bovenamstel (cl. Assen), J. R. Veghter te Ommelandervijk. — Overande en Drievegen (cl. Gooz), J. P. F. van de Plasche te 's-Hen-Abtsen-Senoutkerke (cl. Middelburg). — Leerbreek en Middelkoop (cl. Gouda), A. S. Callie, cand. te Utrecht. — Hillegom, N. Jolles te Drachten e. a. — Stellingma, P. Bokma te Brunnisse. — Dantumawoude, O. Norel te Gaastmeer.

AANGKOMEN: Benschop, S. van Dalen te Sluipwijk.

BEDANKT: Wilsa e. a. (cl. Utrecht), P. Puijman te Bunnik en Vechten. — Alfons en Appelters (cl. Nijmegen), Chr. Humminger te Haar (cl. Zutphen). — Cats (Noord-Beveland), L. Impse te Wilhelmadorp (gem. Kattendijke). — Noord-Schermer, N. J. C. Schermerhorn te Beets. — Rossum, W. Hoekema te Burum. — Oudega (cl. Sneek), N. Warmolts Jr. te 's-Graveland. — Middelburg, H. Zeijndner te Vollenhove. — Beetservaag e. a., J. J. Bange Jr. te 's-Graveland. — Streefkerke, E. Gravemeijer te Gorinchem. — Nieuwe Niedorp, J. J. H. Bange te Langeraag e. a. — Wilnis, P. Kuylen Jr. te Bunnik. — Elburg, P. Bokma te Brunnisse. — Ferwerd en Anjum, B. Wissing te Nieuwe (Groningen).

Advertentien.

Unie-Collecte — Kootwijks Scholen.

Spoedig zal de Unie-collecte weer gehouden worden. Bij de vele behoeften in eigen kring, zijn er toch nog velen, die aan Kootwijks Scholen denken. En gelukkig, want hoe zouden anders die Scholen kunnen bestaan. Staande te midden van eene arme bevolking, die naar vermogen bijdraagt, hebben zij de hulp van Gods volk noodig, om in het leven te blijven. Geen gemeente in ons vaderland, waar Kerk en School in zulk een nauw verband staan, dan Kootwijk, maar waar ook alle macht samenspannt om beide ten gronde te richten. Daarom Broeders en Zusters onthoudt ons uwe gaven niet, maar verblijdt ons met een rijken oogst.

De heeren Prof. Dr. A. KUYPER, Dr. F. LION CACHET te Rotterdam, Dr. J. H. HOUTZAGERS te Kootwijk, Dr. H. J. REUTEL te Dordrecht en Dr. B. VAN SCHIEVEN te Amsterdam, die mede de belangen dezer scholen behartigen, zijn volgaarne bereid voor gitten in ontvangst te nemen.

Het Bestuur:

Dr. H. W. VAN LOON, Voorz.
Jacob van Lennepkade 27.
J. IJSEBRAND, Penningmeester.
Koninginneweg 187 N.-Amstel.
A. SWEERS, Rozengracht 57.
W. HAAKSMA JR., Westerstr. 105.
G. H. A. GROSHIDE, Scercharit.
Bloemgracht 160.

Amsterd., 1 Aug. 1894.

Bij H. J. WINTER, Boekh. Goudsbloemstr. 41, Amsterdam, verscheen:

DE WARE NATUUR VAN DEN KINDERDOOP

VERKLAARD DOOR

J. C. APPELIUS,

in leven Predikant te Zuidbroek en Muntendam.

Aan alle Beminnaars der Waarheid aanbevolen door W. DE JONG,

Oefenaar in de Gereformeerde Kerken.

Prijs 20 Cent. Na ontvangst van 't bedrag franco thuis.

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15-17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIE en BELEENINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

EXCELSIOR.

Geillustreerd Tijdschrift voor Neerlands Jongelingschap en Volk

ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.

Prijs per jaargang (12 Nrs. à 16 pag. en 12 Nrs. à 8 pag.) f 3.50.

Inhoud van het No. van 7 Aug. 1894: Vergeving en geneezing (met plaat). — Korea. — Het komplot (een verhaal uit den tijd van Prins Willem III). — Protestanten. — Uit het leven.

Het stuk over Korea is van des te meer belang naar aanleiding van den oorlog tusschen China en Japan.

Amsterdam.

HÖVEKER & ZOON.

DE ZONDAGSSCHOOL.

WEEKBLAD onder Redactie van A. J. HOOGENBIRK.

Per jaargang franco per post f 2.50.

Inhoud van het Nr. van 25 Juli 1894: Het kind in Israël (met plaat). Waaraan ligt het? Mozes-Aäron-Melchizedek. Een veelbelovend plan. Ingezonden stukken. Vragenbus. Advertentiën.

Amsterdam.

HÖVEKER & ZOON.

ENCYCLOPÆDIE

DER

Heilige Godgeleerdheid,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Drie Deelen, ingenaaid f16.75; in drie halflederen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—).

Amsterdam.

DE UITGEVER,

J. A. WORMSER.

Bij HÖVEKER & ZOON, te Amsterdam, verscheen:

Breebaart's Huisorgel.

VIJF EN TWINTIG LIEDEREN VOOR HET CHRISTELIJK GEZIN.

VERZAMELD DOOR

P. J. KLOPPERS.

Bewerkt door J. VAN TRIGHT.

Prijs f 0.95.

Bij J. A. WORMSER, te AMSTERDAM, verscheen:

PIETER CORNELISZON HOOFT,

ALS SCHRIJVER DER

NEDERLANDSCHE HISTORIËN,

DOOR

Dr. JOH. C. BREEN.

Prijs f 2.50.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. J. ARND & ZONEN.

A. DE ROODE & Co.,

SCHIEDAM.

FABRIKANTEN VAN

OLIENE en LOOG.

(Opgericht 1878.)

Aan bovenstaande Fabriek te en 2de

Qualiteit steeds te verkrijgen tegen concurrerende prijzen.

GOLDSCHMEDING's

Amerikaansche Orgels,

worden bij toeneeming gevraagd. Men bezichtige de uitgebreide sortering of vraag Catalogi en condities.

Prijzen van f 60, f 70, f 80, f 100, enz. enz.

WARMOESSTRAAT N°. 141,
AMSTERDAM.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, is verkrijgbaar:

KERKERAADSBOEKJE

VAN DE

Gereformeerde Kerk van Amsterdam (B.)

1894-1895.

Prijs f 0.30.

G. F. JURIAANZ, Orgelmaker.

Amerik. Orgelhandel,

Haarlemmerdijk 88, Amsterdam.

Steeds voorhanden uitgebreide sortering, van de solideste fabrieken.

Directo aanvoer. Laagste Prijzen.

VRAAG CATALOGUS.

Engros en Détail.

Dit blad is
Bijdragen v.
van dit blad
tentien aan de
Inzendingen
kunnen voor 1

„Door den

Op de teel
schende vran
van God zijn
antwoord zoo
200 rechtstree
getuigenis in l
er door den C
zijn kinderen

Het „blad
ge geleid, ge
gezet en in
twee dingen,

Het sterlic
algemeen nee
leven en het
en ge neemt

Dan staat
kinderen van
kracht in, on
volk, alleen o
zijn, te vernie
Tusschen C

staait in onze
Gelijke gestal
zonderling ge
taal sprekend,
der klinkt.